

НП 28-1
6

Чыла эл пролэтар-влак, ушныз!

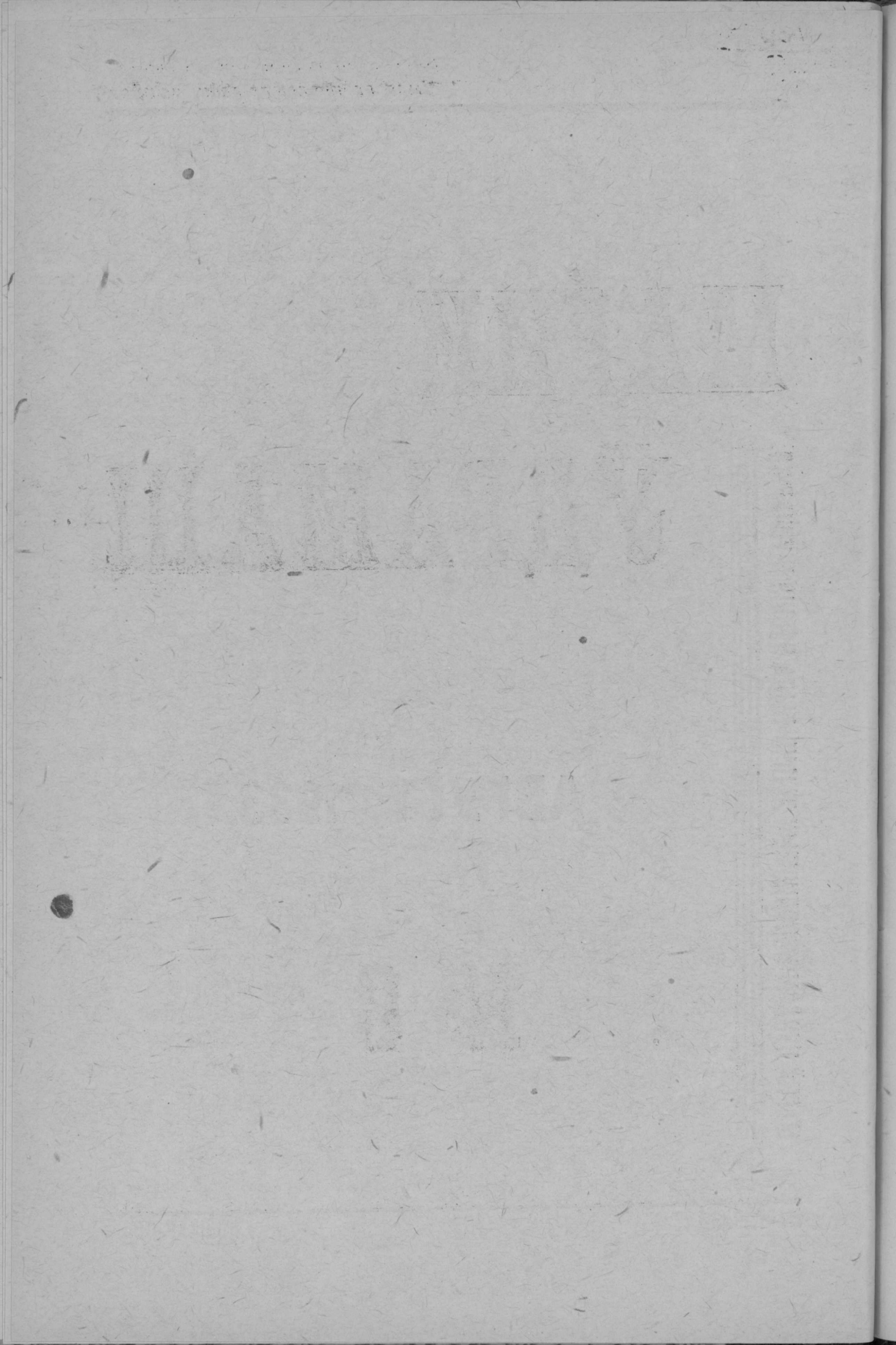
МАРИЙ

УДРАМАШ

МАРИЙ КУНДЭМ ИСПОЛКОМЫН ТЫЛЧЭ ИЫДА ЛЭКШЭ ЖУРНАЛЖЭ.

АВГУСТ, 1933.

№ 8

МАРИЙ ӰДРАМАШ

МАРИЙ КУНДЭМ ИСПОЛКОМЫН
ТЫЛЧЭ ЙЫДА ЛЕКШЭ ЖУРНАЛЖ.

Тунэммын сайлыкшым нӱлташ, наукин тӱн-
жым (физик, химий, матэмэтик, ышкэ йылмэ
географий т. м.) кидышкэ налаш, дисциплиным
нӱталаш.

(ЦК ВКП(б) 1931-ий 5 сѐнт. пунчалжэ гыч)

ЙОЧА ТУНЭММЭ, ШКОЛ ВЭРЧ КАЖНЭ ШЭМЭР ШОНЫЖО!

С.П.Б. в Лиге
Ц. 1933 г.
Акт № 849

1933/34 тунэмшаш ийыштэ школ ончылно тыгай кугу-
паша шога: тунэмшэ-влакын шинчымашыштым нӱлташ, вэс
ийлан тудо групэшак кодмо да тунэмашым кудалтэн кай-
машым чылт пытараш, тунэмшэ коклаштэ паша дисципли-
ным йӱршэш пӱнгыйдэмдаш, йоча-влакын школышто лиймэ
годсо илышыштым правильнэ шындаш, школаштэ йочалан
шокшо кочкыш ыштышашлан продуктым, чийаш вургэмым
йамдылаш.

Ача-ава школан кузэ, мо дэн полшэн кэртыт? эн ончы-
чак—йочам мӱнгыштыжат, ышкэ йӱшыштыжэ комунист вос-
питаньэ шот дэн туныктымашым правильнэ шындаш кӱлэш.
Шукыжо, йочан мӱнгыштыжӱ йӱшышт тошто илыш дэн код-
шо койшыштан кӱра, йочалан школ мом пуа тудым пудырташ
тӱчат. Тидэ нимоланат ок йӱрӱ, тыгэ лийман огыл.

Адак тыгэат шонымо ок кӱл: „айда, школын пашажэ,
кузэ моштат тугэ туныктат мыйын пашам изи“. Шоналтэн он-
чийан, ыrvэзэ школышто вич-куд шагатым гына шога, моло
жапшым школ пӱртыштӱ эртараш. Йатыр годым ача ава огытат
шинчэ, кушто ыrvэзэ коштэш, мом ышта; ала йоча погыны-
машкэ кайэн, ала пионьэр клубышко, ала лудмо пӱртышкӱ
ала кушко ала иктаж пим коктэн поктэн т. м. ыштыл кош-
тэш.

Тыгай пашат шуко лийэда: ыrvзээ эрдэнэ кыньэлэшат эр йыда мөнгыжө гыч школыш кайэм манын лэктын кайа. Школышкыжо огэшат логал ала кушто коштэшат, моло йоча школ гыч толмо годым мөнгыжө толын пура. Шокшо кочкышлан пумо оксамат кучылт пытарэн, тэлэ гоч школышто шокшо кочкыш кочдэ эртарара. Тэвэ тыгай паша ынжэ лийэдэ манын ача-авалан школыш чүчкыдын коштман. Ала йоча тунэм окмошто, пэш тунэмнэжэ гынат тунэмашыжэ йөсө, тыгай годым ача-авалан педагог дэк мийэн йоча нэргэн, кузэ тудлан тунэмаш полшышашым кангашэн ончyman.

Ыrvзэзын школ гыч толмыжо мөнгө урокым ласкан йамдылашыжэ жапым пуман. Йочан жапшэ пайлымэ лийжэ: кунам тудлан урок йамдылаш, кунам погынымашкэ, кунам модаш кайман, мөнгыштө тидэ-тудым полшкалаш, тудо шинчэн шогыжо.

Тугэ гынат, мөнгыштө ача-аван ик ышкэ йочашт нэргэн гына шонымо дэн школан полшымо ок ситэ. Комунизмым йөршын ыштэн кэртшашлык калыкым туныктэн куштышаш— тидэ совет ушэмсэ чыла шэмэрын пашашт.

Школ пашалан полшышо совет коч ача-ава школлан пэш кугу полышым пуат. Школын окса пашажым пэнгыдын шын-дэн школ ачалаш, шокшо кочкышым организовайаш, уэкан йоча-влаклан вургэм йамдылаш, тунэммэ ўзгар-влакым, учебникым йамдылаш полшyman.

Школ пашалан полшышо совет члэн-влак ача-ава актив дэн пырля школын туныктымо лашажланат полшэн шогyman: шэнтэлан кодшо йоча-влаклан полшымо шотышто, йочан школ өрдыштө. эртармэ илышыштым сайэдымэ, йэшыштэ эртарымэ вэрыштым сайэмдымэ шотышто, кугу полышым пуат.

Школын ача-ава да чыла обществэнныс тыршымышт дэн социалист обществым ыштэн кэртшэ йэн-влакым ончэн куштэна.

ТУНЭМДЫМЭ ЙЭНГ ДЭНЭ СОЦИАЛИЗМЫМ ЫШТАШ ОК ЛИЙ. *(Лэнин).*

Ожнат пычкэмыштэ илэн улына—сита.

Умаштэ тэлым 1932-33 ийыштэ ик кэчымат ыжым кодо, эрэ ликбэзыш тунэмаш коштым, тушто жапым гына ыжым эртарэ, тунэмашак тōчышым. Ончыч, тунэмаш тўнгалмэм годым. Ой ындэ кунам тунэм кэрташ, жап эртэн тунэмаш шонышым.

Пэл тэлэ тунэмымат умылаш тўнгалмэм гай тучаш тўнгалыэ. Шошымлан тунэммын пайдажым палэн налым.

Кызыт ындэ лудаш сайын моштэм, возаш тунарак сайын ом мошто, шагал возэм ала мода.

„Мари Комун“ газетым, „Мари Удрамаш“ журналым выписывайэм. Газет журнал лудмаштэ пэш кугу пайдалыкым ужам, илыш нэргэн могола умылаш тўнгалнам. Ожно чылт пычкэмыш улам ыльэ, лудын возэн ом мошто ыльэ. Сита ындэ пычкэмыштэ ожно илэн улына, эрыкым налмэмөнгө чыланат тунэмшэ лийаш тыршэна.

Лэнин онна тыгэ манын ыльэ: „тунэмза, тунэмза! тунэмза! Тидэ ойым шукташ пижына.

Кō тунэмдымэ уло гын, тэнэ иктэ кодтэ тунэмза.

Торйал Марйа.

Рэдаксий дэч: тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ-влакым 1 октāбр гыч туныкташ тўнгалман.

Тэнэ облась мучко 3 тўжэм йэнг тунэмдымым да 20 тўжэм йэнг шагал тунэмшым туныктэн лукман.

МЭМНАН КОЛХОЗНА КУШКЭШ, ПЭНГЫДЭМЭШ.

„Йошкаргэ“ колхоз (У Торйал р-н, Токтар - Сола й/с.) тэний кэч могай пашамат ударлын колтэн тольо: шошо агам кўчык жап коклаштэ ыштэн пытарыш. Шўк шудым ала кунар пачаш кўрмац, уржам 9 кэчэ олмэш 7 кэчыштэ тўрэд пытармаш, пакча саскам сайын шындэн, ончэн куштымаш, шудым вашкэ солэн налмаш — „Йошкаргэ“ колхозын организационно - озанлык шотышто пэнгыдэмыжым раш ончыкта.

Тидэ сэнгымаш-влак колхоз вуйлалтышэ Иванов да култур пашам колтэн шогышо Волков массовой пашам сай шындэн моштымышт дэнэ ончык лэктын шога. Тўрэдмэ жапыштэ кэчэ йыда посна листовко, кум кэчэ вуйэш пырдыж газэт лэктын шогыш, тидын дэнэ колхозник коклаштэ активность кушкын толэш. „Йошкаргэ“ колхозышто ўдрамашат шэнтгелан шўдырнэн ок кай, ўдрамаш коклаштэ активность чот кушкэш. Ўдрамашын ончык каймыжым, нунын коклаштэ активность кушмым, ударлэ пашам колтэн шогымышт ончыкта. Шўкшак шудо сомылымо кампаний эртармэ годым ўдрамаш-влак вуйлалтышэ вий гай лийыч. Пакча саскам ончэн куштымашым нална гынат, тыштат ўдрамаш ончыл вэрэм налын шога. Тэвэ „Йошкаргэ“ колхозышто тыгай дэлэгаткэ-влак ышкэ активностыштым ышкэ пашашт дэн раш ончыктышт. Дэлэгаткэ бригадир Маслова Анна вуйлалтымэ почэш моло дэлэгаткэ-влак дэнэ пырля Рыбакова Пёкла, Шабалина Вэдаси да Смолэнцэва Ониса шошым ўдрамаш бригадэ дэн 3 га мыландэш пакчам шындэн улыт. Тидэ пакчаштэ вийым чамындэ пашам сай ыштэн, пакча йэмыжым ончэн куштэн илыыч. Иктэшлымэ пакча вэрч, у илыш корно вэрч, у йўла вэрч „Йошкаргэ“ колхозницэ-влак вийын кучэдалыт.

Тыгак тўрэдмэ жапыштат ўдрамаш бригадэ Волкова марйа вуйлалтымэ дэнэ тўрэдмэ пашам ударлэ эртарышт. 1-бригадэ нормо почэш ударлын ыштымыштлан кёра 1 га олмэш 1,27 гам 2 дэн 3-шо бригадэ 1 га олмэш 1,20 гам тэмэн улыт. Кид дэн тўрэдмэ годым Волкова Марйа нормо почэш 0,1 олмэш 0,23-гам, Соломина—0,22 Ликина—0,21 Иванова, Рыбакова, Смолэнцэва—0,20, Пэтухова 0,19 гам тўрэдын улыт. Тыгэ нормым утыжо дэн тэмымаш соцтанасым вийын пуртэн колтымо дэн лийын шога. Колхозышто 3 бригадэ, каждэ бригадылан звэньыш шэлмэ дэн чылажэ 7 звэньэ ышталтын. Тидэ бригадэ да звэньэ соцтанасыш ушнэн, договор почэш посна-посна ўчашымашым илышыш пуртэн колтэн эртарышт.

Паша щуко ышталтын, ончыкыжат мэ, дэлэгаткэ-влак ончылно лийын шогаш тыршаш тўнгална.

Дэлэгаткэ.

Кок сүрэт.

„Танк“ колхозым кө ок шинчэ? „Танк“ колхоз Пумарий йалыштэ (М-Турэк р-н) 1931 ийыштэ почылтын. Ты колхоз нэргэн „М. К.“ газетыш статья дэнат, очэрк дэнэт шагал огыл сэралтын.

Колхозын илышыжым, пашажым, шэкланэн ончалат гын, кок сүрэт пэш рашын койэш. Ик могырым—ударник-влак, вэс могырышто—лодыр, паша ышташ өрканышэ, күлэш окылым сөсна гай пургэдаш йөратышэ-влак.

— Золотарьова Ана, молан пашаш от лэк, эрэ пөртыштө гына тошкэштат?—бригадир Васли йодэш.

— Мўшкыр дэн толашэм... Доктыр дэк кайнэмат, ала кунам мийэн толшаш? Имньымат огыт пу да...—тўрвыжым „пуль-л“, ыштэн, шөрын ончалын Ана пэлэштыш.

— Пэтухова Овдаки, эрла эрак шийаш (кыраш) кайэт,—бригадир вюдынак пашам палэмда.

— Ой-ой могай оза!.. Мариэм мом каласа, мый тудым ыштэм. Йэн мыланэм оза огыл! Марийэм-Ваньуш пашаш идат кошт. Колхоз пашалан вэрч азам кылмыкташ огыл, -йўкшым нэрышкэ колтэн Овдаки бригадирым игылтэш.

— Лопкина, тыйжэ молан лодырланэт?

— Мыйын эргым дэн ўдырэм ыштат. Ышкэжэ ом йарсэ: пошкудо кувалан мэжым шўдырэм. Ала изиш окса лэктэш...—тыгэ Элэксэ кува амалым муэш.

— А Вэсэловада (Прэнган ватэ) пашаш лэктэш?—уполномочэн йодо.

— Лэктэш тэвэ. Кэнэж коч азамым ончышат шўльö тўрэд пытармөнгö колаткаш пуртэн ыш пыштэ?...—бригадир умыландара.

— Колхозышто ударникда тўвытат укэ ужат?—иктэ йодо.

— Молан укэ,-уло, вуйл. Смирнов ойла.—Пасу пашаштэ тыгай члэн-влак (ўдырамаш гыч) ударник лўмым налыч: Ни-

китина Ана, Лопкина Ана, Лэвашна Ана, Казанцева В., Гаврилова Овроси, Никитина Такина, т. м. Нуно кэчэ йыда паша нормым артырэн (вончыктарэн) тэмат

— Вара ударницэ-влакдам пөлөклэн улыда дыр?

— Укэ. Уржа түрэдмэ коклаштэ шовыч дэн ситсэ толын ильбат, окса укэлан вэрчын налан ышна кэрт. Сэдыгэ прикашик Микалай танжылан да монь пуэдэн ыш пытарэ мо, — Смирнов С. мутшым кошарта.

Чын чынак лийэш. Ты кок сүрэтым мый ышкэат ужынам. „Танк“ колкозышто ударницэ-влак кнага лонгышто вэлэкийат, нуным аклымаш, пөлөклымаш укэ. Ударницэ-влак мо-ло (радовой) члэн гайак вэлэ улыт. Лодыр нэргэн мутат укэ. Ик Золоторьова А-н гына ик трудодэнь штрафым пуэнытат, тугак лийын. Ана ты штрафлан шүвалынат ок шындэ.

Шоналтэн ончыза ударницэ-влак: Никитина Ана, Лопкина Ана, Никитина Пёкла, молат тын мартэ 100-150 паша кэчэ ыштэн налыныт (садыгэ нуно 50-100 пут киндым налыт), а лодырь-влак: Пэтухова Овдаки Золоторьова Ана Лопкина дэн Вэсэлова улыжат 3-6 кэчэгыч вэлэ ыштэныт. Намыс, адак угыч намыс!

Мый манам: ударницэ-влакым аклаш, пөлөклаш, а лодырь-влакым калык ончылан йошкарташ да штрафоватьлаш. Тыдэлийын шуэш — манын ўшанэн шогэм.

КОК ТҮРЛӨ ТҮНЬАШТЭ—ЎДРАМАШЫН ИЛЫШЫЖЭ КОК ТҮРЛӨ.

Английсэ пашачэ-влакын сэрматышт.

Марий Обласыштэ лиймэ жапыштына Октябрь рэволюц-
цо дэч вара кузэ тыштэ национальнэ вопрос разрешайалтэш,
мари калык ышкаланжэ кузэ эрыкым налын, мари ўдрама-
шын ылышыштыжэ могай вашталтыш лийын раш палэн нална.

Рэволюцо дэч ончыч марий ўдрамаш пэш нэлэ ылыш дэн
илэн. Пасу паша гыч нойэн толэшат канаш жап укэ, мөнгыш-
тө паша погынэн, шочшо шортыт.

Мари ўдрамаш пэш пычкэмыштэ илэн. Тунэммышэ ўдрамаш
кокла гыч 2% гына лийын. Пычкэмышыштан көра түрлөлан
ўшанэн илэн улыт, (шүвэдышэ, локтызо т.м).

Шочшо шочмомөнгө шочшо оңчимо, тазалык аралымэ
нэргэн ўдрамашлан нимогай улышышат пуалтын огыл, садлан-
ак рэволюцо дэч ончыч ий йэда 70% йоча колэн.

Танастарэн ончымаштэ марий ўдрамашын ожнысо ылы-
шыжэ Английсэ колоньылаштэ ўдрамашын ылышышт дэн чылт
икгай.

Октябрь рэволюцылан гына көра мари ўдрамашын ылы-
шыштыжэ пэш кугу вашталтыш лийын. Экономик шотыштат,
политик шотыштат кызыт нуно праван улыт. Мари Автоном
Облас почмо дэч вара ўдрамашым социализм ыштымэ пашаш
ушышашлан, нунылан образованьым, развитийым пушашлан,
кугыжаныш кучэмлаштэ түрлө вуйлалтымаш вэрым налаш
эрыкым пуэн, кугыжанышым виктарэн шогаш туныктышашлан
уло вий пышталтэш.

Совхоз, колхозлашкэ мийэдышнат ужна: тыштэ йоча-влак-
лан йасльым почэдымэ. Колхозницэ-влак шочшыштым йоча
йаслэш кодатат ышкэжэ ласкан пасу пашам ыштат. Мэ сто-
ловый-влакымат йатыр ужна. Столовой-влакым почэдымаш,
ўдрамашын кул ылыш гыч лекташыжэ эн кугу йөн. Ўдрамаш

тошто сэмын кочкаш-йўаш йамдылэн шуктэн пашашкат тёр лэкташ толашымыжла огыл. Кызыт тудо пёрйэнг дэн тёр производствыш лэктэш, тёр кана, йара жапыштэ ышкэ шинчымашыжым кугэмда.

Тыгак мэ ўдрамашын түрлө профэссийлан тунэммыштым ужна. Мэдицин тэхникумышто 70% ўдрамаш гыч тунэмыт, Пэдагогик институтышто 50% ўдрамаш.

Ава дэн йочам аралымэ шотышто: кажнэ шэмэр ўдрамаш тазалыкшым (йара) ачалэн кэртэш. Пашачэ, служашэ ўдрамашлан аза ыштымыж дэч ончыч 2 тылызэ вара, 2 тылзэ отпускым пуат. Колхозницэ-влакым мўшкыран гын, нэлэ паша дэч утарат, ыштэн кэртмэ, тазалыклан энгэкым кондыдымо пашам гына ыштыктат.

Марий ўдрамашын илышышт дэн Английсэ ўдрамаш илыш коклаштэ пэш кугу ойыртэм уло.

Английсэ ўдрамашын экономик шотыштат, социальнэ шотыштат тёр праважэ укэ.

Промышлэносышто пашам ыштат гын, паца дарым пёрйэнг налмэ шот гыч пэлэжым гына налыт. Тўжэм дэн ўдрамаш паша дэч посна кодыт. Пашадымын илаш нимогай срдстваштат укэ, пэлэ шужэн илат. Шуко годым нэлэ илышлан вэрч ышкэныштым ышкэ пуштэдат, тыгэ ышкэ йөсө илышыштлан мучашым пыштат.

Английыштэ ни йаслыат, ни йоча садат, столовийат укэ. Садлан ўдрамаш-влак кок пачаш нэлэ илыш дэн илат: фабрикышкат кайман, мөнгысө пашамат ыштыман. Английын колонолаштыжэ ўдрамашын илышыжэ эшэ утларак йөсө. Мутлан Индийым нална: тыштэ 51 тўжэм ўдрамаш шотышто кэчыштэ 12-14 шагат изи паша дарлан ыштат. Тыгак йал озанлыкыштат чай ыштымэ, мамык ыштымэ плантацийыштэ 14 шагатым суткалан ыштат.

4-5 ийаш йочат плантацийыштэ тыгак 10-12 шагатым суткалан ыштат, тидэ пашалан пэш шагал пашадарым налыт.

Тэкстильнэ фабриклаштэ шукужо годым ўдрамаш-влак тушанак азам ыштат. Ўдрамашлан мўшкыранжэ годым мэмнан дэн отпускым огыт пу, йаслыат мэмнан дэн укэ, ўдрамаш-влак шочшыштым пэлэнышт налытат, ыштэн шогымо машинышт пэлэн шўпкам сакат. Чыла тидлан көра 1000 йочалан 800 йоча колэн пыта.

Тыгэ гынат, Английсэ да Индийсэ ўдрамаш ышкэ нэлэ илышыжым ласкан ок ончо. Фабрик, заводлаштэ пэш чўчкы-

дын забастовко лийэдат, нинэ забастовколаштэ шуко годым
ўдрамаш вуйлалтэн шогат. Ўдрамашын клас ойыртэмжэ
кушкэш, ўдрамашым-рэволюцо гына утарэн кэртшашым тудо
каждэ кэчын шижэш, улыла:

Марий Обласыш толын ончымына дэн пэш шуко шэрга-
кашан урокым нална. Пролетар рэволюцо гоч гына ўдрамаш
эрыкыш лэктын кэртэш.

Марий Обласын сэнгымашышт-влак мэмнан кумылым нөл-
тат. Шэмэрын вийжэ кугулыкым ўшандара. Мөнгэш Англий-
ыш мийэн шумына мөнгө капитализмым сўмырэн шушашлан,
Английсэ пашачэ-влакым, миллион дэн англий колонийлаштэ
улшо шэмэрым утаршашлан рэволюцо кучэдалмашым эшэ ут-
ларак вийангэна.

ШЭМЭР МАРИЙ ҮДРАМАШЫН ОКТЯБР РЭВОЛЬУЦО ДЭЧ ОЖСО ИЛЫШЫЖЭ.

(Шарнэн возымашэм).

Пеш шукэрдат огыл, 1917 ий рэвольуцо мартэ шэмэр марий үдрамашын ылышыжэ кызытсэ гай огыл ыльэ. Эн ончычак үдырын ылышыжым ончалына. Тудо изиньэк нэлэ пашам ыштэн ылыш. Пөрйэн рвэзэ-влак школышко коштын кэртыныт гын, үдырлан ты эрык лийын огыл. Тэлым аважэ тудлан күнчылам шүдырыктэн, сурт кокла пашаштэ полышкалык-ыктэн, а кэнэжым изирак гоным аза ончаш, изиш кушмэк ача-ава пэлэн пасу пашашкат кошташ логалын.

Сэдыгэ марий үдыр пычжэмыштэ илэн, кушкын. Марлан кайашлан шканжэ вургэмым да моло күлэшым йамдылгалэн илэн. Марлан пумыжым налына. Тыштэ үдырын шонымыжо шагал ончалтын. Ача-ава көлан шона, тудлан үдыржым пуа ыльэ. Сэдыгэ үдыр йоратыдымэ йэн кидыш курымлан вэрэштын. Йоратыдымэ йэн дэнэ ылыш могай лиймыжэ палэ: вичэ-вичэ шомак укэ, курым мучко пий-пырыс сэмын илат. Тышэч нигузэат утлаш йөн укэ. Ойырлэн кайэн куш пурэт, үдрамашын пайжэ укэ, мландэ укэ, пөрык марлан кайнат, мэнча-йалтынат гын илэ, колмэшкэт пий сэмын.

Үдрамаш кул олмэш илэн: марим чиктэ, ыштэн пукшо йүктө, шочшым ончо, вольыкым ончо, вургэмым муш, кочкаш шолто. Эрдэнак тўнгалын кас мартэ үдрамашын лымжэ укэ. Чыла тидэ паша ўмбач адак тўрлыдым тувырым чийаш ок лий вэт, покыр маныт намыс. Тўржө күнчылажэ-кунар жапым, тазалыкым налын. Тунэмаш жапым кушто муат, тунэмаш огыл „тўгө лэкташат“ жап укэ.

Кэнэжым пасу пашаштат үдрамаш почэш кодын огыл, эрэ тудын йол кышамак тошкэн. Куралмаштэ, ўдымаштэ, тыр-малымаштэ, шудо ыштымаштэ, тўрэдмаштэ, шиймаштэ, моло пашаштат үдрамаш пөрйэн висак ыштэн. Ты коклагычак туд-

лан пакчаштэ пашам ышташ логалын: сомлаш, вўд опташ, мо-
ло. Пайрам годым чодраш мўр, эныж, понго погаш коштын.
Икшывэ лиймэкэ, ты чыла паша ўмбака, икшывэ ончымо паша
йёшаралтын, вэт пўрйэнг икшывэ ончышашым ок палэ: кэч ту-
до пукшымо лийжэ, кэч чийыктымэ лийжэ пўрйэнг шинчэн
огыл. Тидэ чыла аважа ўмбалнэ ыльэ. Тыгэ шэмэр ўдрамаш
эртака паша дэнэ мундырланэн илэн, ышкэ ўмыржым кўчык-
эмдэн.

Праважэ ўдрамашын укэ ыльэ. Садлан ўдрамаш нимогай
погынымашкат ок кошт ыльэ. Мыландэ ўдрамашлан ок пуалт
ыльэ. Ик ой дэн манаш гын, шэмэр марий ўдрамашын илыш-
ыжэ Октябр рэволюцо дэч ончыч моткоч уда ыльэ.

Октябр рэволюцо гына мэмнан илышнам куштылэмдыш,
мыланна эрыкым пуш. Колхозыш пурмына дэч вара илышын
куштылгылыкшым эшэ утларак палышна. Кызыт мэ йочана-
влакым йаслыш пуэн кодэнат, кэчэ мучко нунын нэргэн огы-
на ойгыро, мэ шинчэна мэмнан шочшына тэмын илат, таза
лийыт, нуным сайын ончат. Тошто сэмын кочкаш шолташ кур-
жаш кўлэш ман огына ойгыро, миймыланна йамдэ, пырля
кочкаш столовыйым почын улыт. Тидэ йоча йасльэ, столовый
почмаш ўдрамашым кул илыш гыч чылт утара.

Мэ кызыт колхозышто утларак трудодэным ыштэн на-
лашлан ўчашэн паша ышташ эрыкан улына.

Йара жап годым колхозник-влак дэн тўрак канэна, каны-
мэ жап годым газет, журналым лудын уш-акылым почына
Ожно мэмнан йалыштэ тунэмшэ ўдрамаш чылт укэ манашат
лийэш ыльэ гын, кызыт мэмнан „Йошкар Тумэр„ колхозыш-
тына тунэмдымэ ўдрамаш укэ. Газет, журналым, утларакшэ
„Марий ўдрамаш“ журнал лудаш пэш йўратэна. Колхозышты-
на йатыр ўдрамаш „Марий Ўдрамаш“ журналым налыт.

„М.Ўдрамаш“ журналым налаш тўналмэм дэч вара йатыр
ишышым ынылаш тўналым.

Колхозницэ Смирнова.

ЙАСЛЭ ДЭН ПЛОШАДКЫН ПАЙДАЖЫМ МЭ ПАЛЫШНА.

Лэнин лүман колхоз (Йошкар-ола р-н, Мэдвэд йал совет) почмылан ындэ кумшо ийышкэ пурэн. Ындэ кумшо ий колхозница влак азаштым йаслышкэ кондыштыт. Колхоз пэлэн йоча йаслат кумшо ийым йла, ты жапыштэ эн чотшо тўнгалтыш ийлаштэ куго йбсым чыташ логальэ.

1931 ий кэнэжым йаслэ почмо ваштарэш шогышат ыльэ.

— Йаслышкэ йочамым ом пу тушто орландарат...

— Йасльэ уто роскот. Трудодэнь арам кучылталтэш...

Тыгэ кутырышо шуко ыльэ, чынак 23 аза олмэш, 10-12 аза вэлэ погына ыльэ. Азан аважэ азажым ышкэ ончэн шинчэн, колхоз пашашкэ кайдэ кодын. Тидын дэн колхозышто докот налшашыжым ышкэ умлыдымыланжэ чараклэн шогэн.

Тыгай шот кодшо 1932 ийыштат йаслэ почмэкэ лийэдаш тбчыш. Кунам колхозник-влак киндым аванс дэн трудэнь почэш налаш тўнгалыч тунам гына йаслын күлэшыжым раш шижыч.

Тэний 1933 ий йаслын күлэшыжым, пайдалыкшым чыла колхозник-влак шижыч. Шудо солымо паша лийшэмаш гына тўнгалыч.

— Йаслым кунам почыда?

— Кизытак почаш күлэш..

— Йасльэ укэ— нымогай пашаш кайаш ок лий..

Тыгэ колхознице-влак кэчын йодыт, йызлат ыльэ. Йызылдежат ок лий. Вэт колхоз докотым трудодэнь-почэш пуа. Трудодэньэт укэгын, докот дэч посна кодат.

Шудышко лэкшаш-ваштарэш йасльэ да площадкэ почылто. Йасльэ дэн площадкэ почаш лўмын суботник ышталтэ, пўртым эрыктымэ, пўрт йыр чашма ыштымэ, ошма кондымо. Кочкаш-йўаш киндым, шўрым, ўйым, муным аза аважэ-влак кондат, парэнгым пурсам, шылым колхоз пуа, адак Ронно полша. Кэчэ йэда 4 кана пукшалтэш. Кэчэ йэда аза дэн йоча-влак—тазашт 100 просэнлан погынат. Йоча-влакклан модышым колхоз налын пуэн.

Ожно йаслэ укэ годым, аза, ава дэч посна мўнгыштыжб магрэн кийэн, кизыт жапыштэ пукшалтэш, йўкталтэш. Тыгак йоча-влак урэмыштэ ваш кыркэдыл коштын, шужэн шинчэн гын, кизыт площадкыштэ сай кочкышым кочкэш, сай модэш, таза йоча кушкэш. Тунамак азан аважэ моло колхозник-влак дэн пырля пасушто куанэн пашам ышта, трудэным налэш.

—Йасльэ дэн площадкэ пашам утларак сайэмдаш да пэнгыдэмдаш, тэвэ мэмнан тыршымашна.

(Колхоз „Лэнин“ Мэдвэд йал сов. Йошкар-Ола р-н.) А.Савинова.

КОЛХОЗНИЦЭ ОДОТЪА.

Кэнэж эр. Йыван изайын шагатшэ кок-кана „пыртон, пыртон“ чан йўкла шоктыктэн пэрыш. Шокшо кэчыштэ тўрэд нойышо Шыкмамат йал калык альэ пэш тамлэ омыдэн мала. Йырваш шып, йалыштэ ик йўкат укэ. Шангырак йўд оролын онга пэркалымыжэ шокта ыльэ. Кызыт тудат мўнгэш-оньыш йал мучко коштэдэн нойэнат, вуйжым пулвуйышкыжо пыштэн тыртэшкэн шинчынат „кор“ да „кор“ нэржым коргыктэн мала. Ошла воктэн нөлпэрлаштэ шўшпўк гына шангысэк олык мучко шэргылтарэн тўрлын-тўрлын йыжыган муржым шўшкалта да каван пэчэ йыгыр коклаштэ мураш моштыдымо кэршэ „кэр-кэр“ манылдэш.

* * *

Эр кэчэ вэлыштыла чэвэр ўжара койаш тўнгальэ. Йалын кўшыл мучашкылажэ уржа пасу вэлышкыла комбо шўла койшо ош вурдан сорлам вачэ ўмбак сакэнат „тўн-тон“ тайныштылын ик илалшырак шэмалгэ ўдрамаш ошкылэш. Малышэ шинчажым тувыр шокшыждэн ўштэдэн-ўштэдэн пожарыш кайшыла пэш вашкэн ошкылэш. Кушко тудо тыгэ эр пэш вашкэн ошкылэш шонэда? Тудо тачэ кум паша кэчым ыштынэжэ Кум паша кэчылан 200 кылтам тўрэдаш кўлэш. Тэнтгэчэ тудо кок шўдышкэ лучкым вэлэ ыш шукто.

— Тачэ кок шўдэ кылтам ышташ тазалыкэм лийжак!— манын участкышкэ мийэн шуат, кадыр сорлажым вачэгычшэ налын „кызырт-кызырт“ шоктыктэн кошкышо уржам тўрэдаш тўнгальэ. Моло колхозник-влак толмэшкэ ик лу кылтам тудо тўрэд пыштыш.

— Айста-да, йолдаш-влак, Одотьям поктэн шуаш пижына!— манын звэна кугулатышэ Хитров Васлий пэлэштышат, чыланат пэш талын вуй нөлталдэ тўрэдаш пижыч. Укэ, поктэн шуаш Одотьям нигэ ыш кэрт. Кас лиймэк мөнгыш кайшаш годым кылта-влакым шотлэн налычат, Одотьян 205 кылта лэктэ.

* * *

Тыгэракын кызыт колхозлаштэ кэчэ йыда иктэ вэсыдэч кузэ гынат шукырак тўрэдаш манын ўчаш-ўчаш тўрэдыт.

А.И. Смирнова.

ТАРАКАН ПОШТО.

(ОЙЛЫМАШ).

Йалмэйкин Опанас чакотко дэн чэрланэн. Йыжыгжэ тудын укэ, коштын ок кэрт. Йүдшө, кэчыжэ эртак төшакыштыжэ кийа да чарныдэ сэмынак кўвар ўмбаке руным кокырэн шўвэда.

Йүд. Чыланат малэн колтэн улыт. Опанасат изиш малалтэн колтэн. Пырдыж лончышто улшо таракан-влак гына огыт малэ. Лончылагычын лэктын пөрт кумдушньэк озаланэн коштыт. Опанасын кокырэн кышкымэ рунжым да мойын кочкыт. Адак йужо тараканышт руным кэлын коштын, пунан йолэшышт да шулдурэшышт руным пижыктэдылын үстэл ўмбаке кўзат. Рундэн лапайалтшэ йолыштдэн киндым, кўмыж-совлам, парэнгым да мойын лапайкалэн коштыт. (Тэвэ ужыда, таракан влакэт, поштым кондэдат! Вэт чакотко чэран йэнын кокыртыштыжо шинчалан койдымо „кох“ манмэ тыгыдэ микроб-влак улыт. Тидэ микроб, кочкыш дэн да мойын вэрэштэгат, таза йэнымат чэрландара).

Волгыжын. Таракан-влак лончылашкэ шыльыч. Озашт таракан поштым огыт уж. Ёстэл коклаш пурэн шинчын, таракан-влакын йүдым лапайэн коштмо киндым, парэнгым кочкыт. Кочыш пэлэн тараканын кондымо поштэт (микробэт) Опанасын йэшыж умшай, шодыш вэрэштэш.

Кок ийгыч Йалмэйкин илымэ йалышкэ калыкын тазалыкшым палэн налаш врач тольо. Сурт йэда калыкым ончэн коштын пытарышат чумыр калык погынымашым погыктыш.

Погынымашыштэ „кузэ шкэнам чэр дэч аралыман“ манмэ лэксийым лудо. Лэксий пытаргышлан „Йалмэйкинмыт дэке ида кошт, нуно чумыр йэшгэ чакоткан улыт. Нунын дэке коштыдагын, тыландат чэр пижын кэрдэш. Тэвэ Опанас илымыжэ годым ватыжлан да шым икшывэ-влакшылан чакоткым пижыктэн кодэн (Опанас колымылан кут арньа лийэш). Чэрым ик йэнгыч вэс йэнгыш пижыктылшэ мэмнан пэш шуко насэком-

влак улыт: таракан, шуршо, умдыла, тий, орашынга, тудлэч молат.

Садлан нунылан илашышт эрыкым пуман огыл, кузэгынат пытараш төчыман. „Утларакшым ўдрамаш-влаклан тидэ пашалан пижман“ манын, врач шкэ лэксийжым кошартыш.

„Кузэ вара нинэ осал насэком-влакым-пытарыман?“ ма-мын Настачин йодмылан, врач тыгэ каласэн пуыш.

1. Тараканым тыгэ пытараш лийэш. Стакан шокшо вўдышкө ик совлагыч сакыр ложашым да бурам пыштэн лугыман. (Бура укэ гын, 3 совла борнайа кислотам пыштыман). Вара тидэ вўдэш киндым нөртэн, таракан улмо вэрышкэ оптыман. Тидэ киндым кочкын таракан-влак колат. Тэлым кылмыктэн пушташ лийэш. А таракан илымэ лончым чыла дэнэ извоска варымэ нөнчык дэнэ нэрнчыман.

2 Шуршым. Пөрт көргым арун кучыман. Нимогай пурак мойын ынжэ лий. Пурак дэнэ лавра шуршын иланымэ вэржэ. Малымэ вургэмым, төшакым, күпчыкым да мойын чўчкыдын тўгө луктын почкыман. Йўкшыктэнат колат.

3. Умдылам: Умдыла-влак йўкштыдэч огыт лўд. Умдыла илымэ лончылашкэ карасиным, сальвэнтым альэ шокш вўдым пожыман. Шокш вўд дэн умдыла когарга. Лончо-влакым шун да извэска дэн ыштымэ нөнчыкдэн нэрнчыман.

4. Тийым. Пэл чай стакан карасинышкэ пэл чай стакан йытын ўйым (кыньэ нөшмын, кэчэ шудо нөшмын, альэ йытын нөшмын) ушэн варыман. Вара тидэ наста дэн малаш вочмо, дэч ончыч вуйым мушкын шовыч дэн пидын вочман. Эрдэнэ-малэн кыньэлмэкэ, чўчкыдө пўйан шэргэдэн вуйым шэрман. Шэргэжым уксусыш чыкэн нөртыман. Тыгэ ыштэн чыла шоргэнчэ (тий муно) ўп гыч ойрлэн йогат.

Тийан вургэмым вўдэш оптэн шолтыман. Ужга вургэмым шокшо мочаш сакалыман. Вуйым, могырым арун кучыман. Тылызэ йыда 3 - 4 кана мочаш пурыман. Моча вач оштувыр йолашым чийман.

5. Орашынам. Орашынга понгым тул шолгым ўмбалан шөр-ўмбалым шырыман, альэ сакыр ложашым шаваш. Орашынга понгым кочкын орашынга-влак пэш колат. Орашынга понго укэ годым орашынга кагазым, альэ „Мухоловка“ манмэ атым олаштэ налын кондыман.

Окнам, орашынга пурымыдэч, марльэ дэн пэтырман.

В. Т. Смирнов.

Кавштавичы хадырым цымырымаш да пэрэгымаш вэрц пыт кырэдалаш

Ныр вйлан шачшы кинды уборкы паштэк, кйлтэм шин пырцым цымырэн шындымаш да кавштавичы хадырым цымырпашавля ага ййран пашашты — кашартыш пашавля йлыт.

Сэдбндонок кавштавичеш шындымы роколмам, кавштам, охырэцым да молы хадырымат (овоцым) нымат йамдыдэок, вэрэма цыбидэок цымырэн шокташ нымагыцат когон кэрал ылэш.

Кангыж вэрэман коопхозывлан да колхозывлан, сам самлым пашадон ырымаш пашам вэрэмашты йштэн мимашдон, урожай вичымашты имэшы гыц шуку лактышан урожайым вичалтэш. Сэдбндонат колхозвля да йединоличныквля пйтэрлиш возымок, роколма ййрангыц төрок, государствылан план сэмбнь 100%-гэ сдайэн колтышашлык ылйт.

Эртыш ивлан йлшы урок-влам кыды-тиды колхозы-влан да коопхозывлан локтылмашым аштэн шалгэн, кавштавичы хадыр цымырымаш пашашты цила самынвлам карэндэн миэн, мытык срокышток цымырэн шуаш вэрэштэш. Уборкым вэрэмашты эртэрэш, йажо варышкы шывштэн цымырэн шындаш такэш паша агыл—общесойузный хозяйствэнно политически паша ылэш. Эртыш инти шотышты кооперативный организацывля да кыды-тиды колхозвлат кавштавичы хадырь цымырымаш пашам цызэн миэн кылмыктэн колтэныт, худан пэрэгымыштыдон шуктэн колтэныт.

„Сарла“ колхоз (Йоласал с-с.) 70 пуд роколмам; „МТС“ колхоз (Виловат с-с.) 61 пуд роколмам шуктэн колтэныт. Райпотрэбсойузын загототдэлжы головатьапла, выредитьелла пашам йштэн, 1983 танаш кавштам кылмыктэн колтэн. Ти йардымы кавштам Канаш кач Горький алашкы колтымбжыдон 8737 танаш оксам шавэн шуэн.

Тэхэнь нималан йардым тупыньэш пашалан варым пуман огыл.

Лактйшан урожай, лачок социальистичэски собствэнность ёлэш манын, портбалт ёнжй кэ манын шамланэн, уштэш кйл-мыктёдэок, кукшй, прамой йамдйлэн шындым вэрйшкй оп-тэн шындаш кэлэш. Ти шотдон вэлэ локтылмаш гыц ётлэн, улэш шон кэрдйна. Шёргы паша-зывлалэн да прэдриятывлэштйш рабочийвлалэн йамдйлйшй организацывлэ, утлэжок ОРС (отдэл рабочего снабжения), ти пашаштй кбрадал шалгышашлйквлэ ёлйт. Тйнам вэлэ рабочийвлэм пукшымашты ситёдймашвлэ гыц каран кэрдйна.

„Шуку дирэктйрвлэ, ОРС начальнйквлэ да ЗРК-н прэдсэдательвлэ уборкйшкй, вэрэн-вэрйшкй шйвштймашкы да пэрэгымаш пашавлэшкй худан йамдалалт миэныт. Бурократла формйжы лижй манын вэлэ пашам ёштэнйт“. (ЦКК-н прэзидиумдон СССР-н НК РКИ-н лйкмй постановльэньй гыц). Ти постановльэньй анжйктйм сэмбнь, цилэ йардймаш пашам карандэн миэн пыт кйрэдэлэш варэштэш.

„Паша турэшйжок ёштэлт миэ“ манын кашёвлэм, паша-зы халыклан йамдйлймашым сривайшёвлэм пйзырэлтэ кодыман агыл.

Ти пашам пйсын ёштэн шуаш, улй силам вэрэн-вэрйшкй шагалтэн мийаш да большэвиклэ видэн шалгаш цилангы-цок партйй трэвййа.

Кавштавичй хадёр уборкэш, прамой вэрйшкй погэн погэн шындымашэш-пйт йамдйлэлтэш!

ВОЛЬЫКЫМ САЙЭМДЫМАН.

Мэ вольыкым альэ агроном ой почэш нормо дэн пукшаш тунэмын онал. Шыжым корма улмо годом вўта ўмбац „кѳж да кѳж“ кузэ лийын тугэ кышкэна. Вара тыгэ кышкымыдэнэ шошым вэлэш вольыкналан йўкштѳ вўташтэ пэлэ шужэн шо-гашыжат пэрна. Узо вольыкнажат (ўшкыж, тага да мойын) пэш тыгыдэ улыт. Садланак мэ вольык ашнымаштэ пэш шэнтгелан кодын улына. Тэвэ ойышто, изиш гына тагастарэн ончэна:

Мэмнан простой руш крэсаньык ушкал.

идалыкыштэ 50 - 60 вэдра шѳрым пуа.

Голандий ушкал 500 - 700 вэдрам

Амэрик ушкал 700 - 900 вэдрам

(Амэриkyштэ тидлэч утларак шѳр пушо ушкалат уло. Тэвэ, могай ийыштэ ом шарнэ, выставкышкэ 1050 вэдра шѳр пушан ушкалым намийэн ылыыч, тидэ шѳр гыч 50 путат пэ-лын ўйым возымо).

Руш шорык ийдалукуышто 1,25 кг. мэжым пуа.

Амэрик шорык 3,6 килограмым

Англий шорык 8 килограмым

Руш чывэ ийдалукуышто 50 - 60 муным мунча.

Бэлыгий чывэ 100 - 200 муным

Итальян чывэ 200 - 250 муным.

Тидэ таблицым лудын лэкмэк вольык ашнымаштэ почэш кодмына пэш раш койэш.

Ындэ мэ пытартышланжэ ышкэнан марий йалышкэ толын ончалына. Тыштэ идалыкыштэ 30 - 40 вэдра шѳр пушо ушкалым, 0,5 - 0,75 кг. мэж пушо шорыкым да 25 - 35 муно мунчышо чывым шуко муаш лийэш. Адак урэм воктэн 2 - 3 пут кэртшэ сѳсна-влак кудалыштыт.

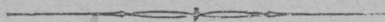
Укэ, тыгэ илэн ок йѳрѳ. Вольык сайэмдашлан кылынак пижаш кўлэш. Вэт сайракын вуй йырда шоналдэн ончыдан?

Кызытсэ мэмнан волькна пайдам пуа шонэда мо? Укэ, мы-
дын шонымаштэ кормажым да ончымашыжым шотлэн налат
гын, пайдам нимуньар ок—пу. Садлан кузэ гынат, пайда пу-
шо волькым ышташ тыршыман. А пайда пушо вольк мэм-
нан тунам лийэш, кунам мэ нуным агроном тунуктымо науко
почэш куштэн—ончаш тўнгалын. Моло вэрэ мэмнан Совет
Ушэмыштак вольк-влак Октябрь рэволютсо лиймэк пэш ку-
гу пайда пушо лийын шуктэн улыт. Тэвэ „Путь к социализ-
му“ комуным (Брянск р-н) налына: Тушто 288 килограм
нэлытан ава сөсна уло. Адак Плэмсовхозышто (Холмогор
р-н, Йўд йумал край) „Малька“ лўман плэмэной ушкал ий-
далыкыштэ 11640 килограм шөрым пуа.

Шотлэн от пытарэ. Моло вэрэат тыгай сайэмдымэ пайда
пушо вольк шуко уло. Мэмнан марий кундэмыштат сай ур-
лык волькым ашнаш чыла йөн уло.

Ончыкыжым вольк ончымо, ашнымэ да сайэмдымэ нэр-
гэн „Марий Ёдрамаш“ журналэш агроном-влак сэраш тўна-
лыт шонэм.

В. Т. Смирнов.

ЛУДШО ЙОЛТАШ-ВЛАКНАЛАН ВАШ МУТ.

Ласточкина Йэлэнан йодмашыжэ.

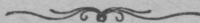
Мый тэний шошым ага дэч ончыч колхозыш пуршым. Кодшо ий шыжым уржам ышкэ сэмынэм ўдэнам ыльэ. Түрэдаш жап шумо мөнгө мыйын уржам Цибикиур йал совет силом пырляштарэн. Мый ынэм пырляштарэ ыльэ, уржам ышкэ сэмынэм посна түрэд налнэм ыльэ. Йал совет правильно ыштэн мо, вийэш пырляштараш закон уло мо?

Ваш мут: Йал озанлык артэль устав почэш колхозыш пурмо дэч ончыч, посна ўдым шурно вийэш ок пырляштаралт. Түгэ гынат, шуко колхозлаштэ тидэ ўдым шурным кумыл дэн пырляштарат. Укэ гын кол-

хозник посна ўдым шурныжым погэн налаш тчымыжб дэн колхозышто паша кэчэ шотым кугун ыштэн огэш кэрт. Колхозникын ылышыжэ трудонэй налмэ шотышто, пэлэ колхозник лийын (пэл шурныжо колхозышто, пэлыжэ посналан кбра колхоз производствышто күлэш нарэ пашам ыштэн огэш кэрт).

Тидэ нэргэн колхозниклан раш умландарэн пуман. Административно шот дэн вийэш пырляштараш ок лий. Массым умландарэй кумыл шот дэн гына пырляштараш лийэш.

Богомолов.

Йатманова А. А. йодэш: Кунар ий гыч кунар ий мартэ ўдрамаш трудоспособныйлан шотлалтэш. Ўдрамаш трудоспособный огыл гын чодра пашаш колташ лийэш мо?

Адак суртышто ышкэт ўдрамаш вэлэ гын, тудым чодра пашаш альэ иктаж кушко подводо дэн колтыман мо?

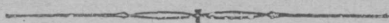
Ваш мут: Ўдрамаш трудоспособныйлан 18 ий гыч 50 ий мартэ шотлалтэш, 18 ий дэч изим альэ 50 ий дэч кугум нэлэ пашаш колташ огэш лий, вий ситымэ пашам гына пуаш лийэш. Тазалык укэ нэргэн врач дэч ўшандарыш уло гын, тыгайымат чодыра пашаш колташ огэш лий.

Суртышто ўдрамаш ышкэт гын, шочшышт шуко, изи аза уло мөнгытшб кодаш иктат

укэ, паша йэнг ик, тудак вэлэ гын, тудым чодыра пашаш, альэ подводо дэн колтыман огыл. Суртышто ўдрамаш ышкэт лийжэ вэлэ азажэ укэ, суртэш кодаш вэс паша йэнг уло гын, тыгай ўдрамашым чодыра пашашкат, подводо денат колташ лийэш.

Смирнова Аналан ваш мут: муным тэлылан кучылташ ыныжэ пужло ман тыгэ аралат 1) Муным ў дэн альэ койа дэн шўр-калэн опташ. 2) Муным кагазыш лўтырэн опташ.

Хитрова О-лан—Ковыштам вўд-дэч посна шинчалтат. Ик пуд ковышталан кремга шинчалым, кб шинчаланракым йората гын, кремгат $\frac{1}{4}$ -к шинчалым пыштат. Бочкыш ковыштам тўэн шинчалтэн опымо мөнгө чот пызырыктэн шындыман.

„Марий Ӱдрамаш“ журнал сайэмэш.

„Марий Ӱдрамаш“ журнал лекташ тӱнглмылан август тылызыштэ ик ий шуо. Тидэ эртышэ ик ийыштэ лэкшэ чыла номэр журналым ончэн тангастарымаштэ журналын ончык каймыжэ койынак шога. Кызыт ындэ журналым ольашат укэ, пэш сайэмын. Садланак ӱдрамаш-влак шкэ „Марий Ӱдрамаш“ журналыштым лудаш пэш йӱратат. Журналыштэ буква йӱрышашлык, тыгыдэ огыл, лач мыланна изин тунэмшэ-влак лан лудшашлык. Адак йалысэ ӱдрамаш-влак журналышкэ пэш шагал возэн шогат. Шукыжым олаштэ илышэ, служышо ӱдрамаш-влак вэлэ возат.

Ончыкыжо йалысэ ӱдрамашлан утларакшым колхозница-лан йалысэ, колхозышто паша нэргэн возэн шогыман. Тунам журнална эшэ сайэмэш.

Пытартышлан тидымат ольыдэ ок лий. Журнал ак вэс журнал-влакым ончымаштэ шэргырак. Ончыкыжым, мыйыи шонымаштэ журнал акым волтыман.

„Йошкар-Тумэр“ колхоз члэн (Йошкар-Ола р-н)

А.И. Смирнова.

Кодшо ий тунэммаштэ ончыл вэрым налыыч.

Мари Коммунист йал озанлык кугу школышто чылажэ 12 ӱдрамаш тунэмэш. Нунын коклаштэ 8 ӱдрамашыжэ пэш сайын тунэмыт. Тӱрлӱ наук тунэммаштэ нунын поктэн шумаш шотышто ик нэудат укэ. Садлан нинэ кандаш ӱдрамашым: Фодорова Онисам, Морко Мари ӱдыр, изиньэк дэтдомышто илэн кушкын, Виттэ, Писанова, Гурыйанова, Слэщовам да молымат чумыр студэнт погынымашэш ударникыш луктыч. Просэн шотышто ӱдрамаш гыч ударник 67% уло пӱрйэн гыч 36,5% вэлэ.

Тунэмшэ

Пакча йэмыжым жапыштыжэ погэн на- лын, сайын аралэн колхозникын кочкышы- жым сайамдэна

Тэлым кочкаш помэдорым тыгэ йамдылза:

Сай оза тэлым кочкаш помидорым түрлө сэмын йамдыла:

1. Ужаргырак помидорым: ковышта, кийар дэн пырлыа, адак поснат шинчалтат.

2. Пэлэ лийшэ (күшө) помидорым иктын-иктын ойырэн кумага дэн вүдылын радам дэн йашлыкыш опташ. Радам шотшым олым дэн ойыраш. Йашлыкшым пэтырэн вара йуалгырак, кукшо вэрыш шындыман.

3. Чот күшө помидорым шун көршакыш олтэн пэтырмэ конгаш шындыман. Эрлашыжым туржын шоктэ вошт колтэн, күлэш сэмын шинчалтэн тул ваштарэш шолташ күлэш. Тыгэ ыштымэмөнгө йүкшыктарэн клэнчаш оптэн чот гына пэтырэн пөрт йымак пуртэн шындыман тыгэ ыштымэ помидорым тэлым шыл шүрыш пышташ пэш сай, адак киндэш шүрэн кочкашат сай.

Гордээва.

Отв. редактор Е. Сидоркина.

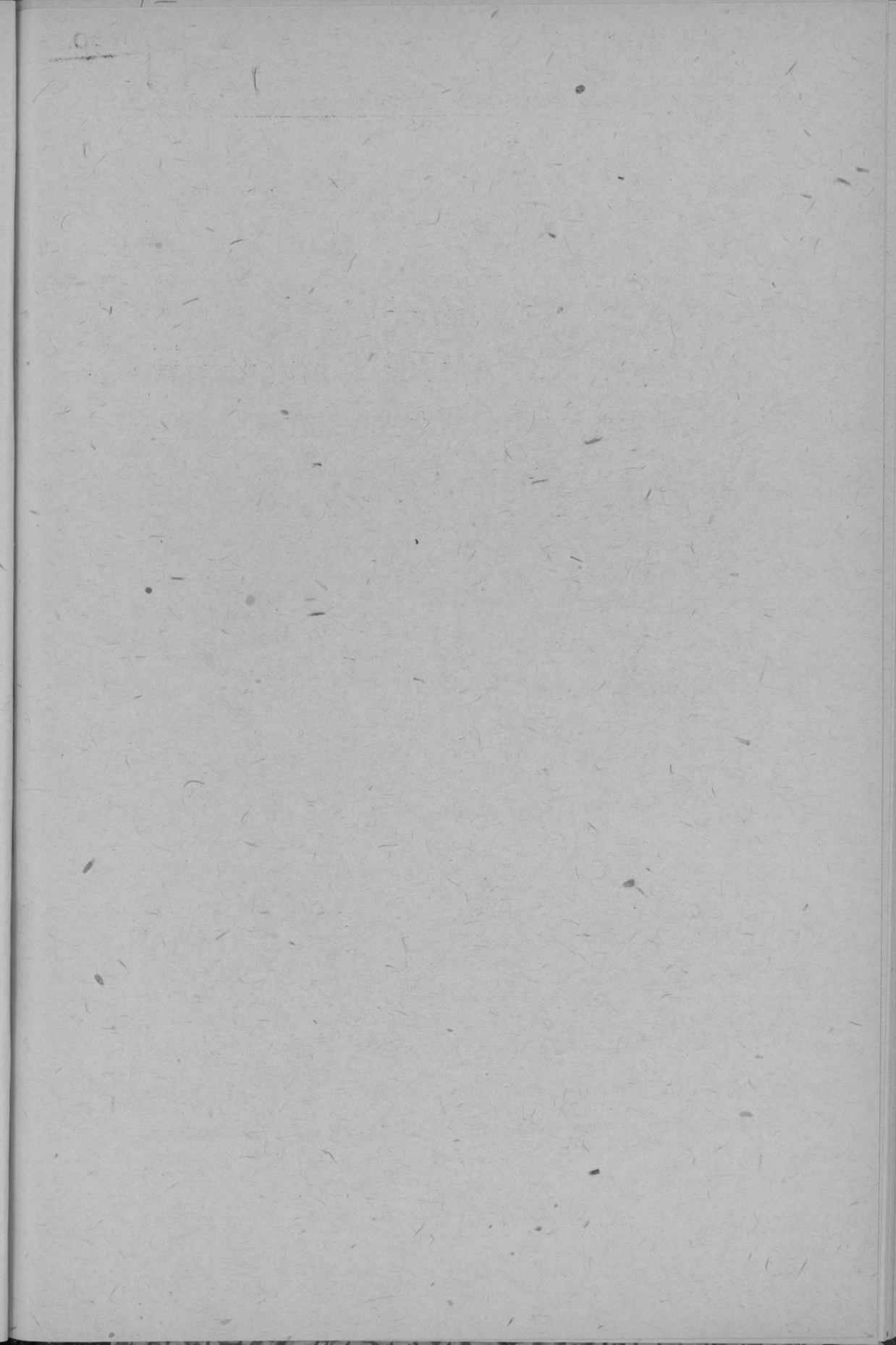
Техн. редактор А. Г. Николаева.

Выпускающий Л. ВАСИЛЬЕВ.

Отпечатано в 1-й Гостипографии Маргосиздата.
Мароблит № 222 Наряд № 121. Тираж 1500. Формат 7×12

Печатных листов 1³/₄, в листе 35000 зн.

Сдано в произв. 7/IX 1933 г. Подписано в печати 29/IX 1933 г.

36618

Мар. ж.
1-5

Акшэ 60 ыр.

1933 ийыштэ

„МАРИЙ ЁДРАМАШ“ журналым
налашлан подпискым ыштыза.

„Марий ёдрамаш“ журналын акшэ:

Ик ийлан (12 тылзэ) . . 7т. 20 ыр.

Пэл ийлан (6 тылзэ) . . 3т. 60 ыр.

Кум тылызылан 1т. 80 ыр.

Ик тылызылан — 60 ыр.

ОКСАМ ТЫГАЙ АДРЭС ДЭН КОЛТЫМАН:

ЙОШКАР-ОЛА,

Марийскому Государственному Издательству.

Кантонлаштэ—почтышто, писмоносэц-влакат под-

пискым налыт.

Инв. № 40